

Deel 1: visie

1 Impressie uit de weggeefwinkel

Nog voordat de deur opengaat, om één uur 's middags, staan er al mensen te wachten. Vijftien in totaal. Ze dringen zich naar binnen, op zoek naar vers spul. Ze kijken rond tussen de tweedehands kleren, snuffelen tussen de boeken en cd's, zoeken of er nog een vaas ligt, een mooi stuk gereedschap of kerstballen.

“Wat vragen jullie hiervoor?”, vraagt een Turkse man die een buitenband heeft opgevist. “Niks, het is gratis.”

“Gratis, wat? Maar waar verdien je dan aan?”

“Nergens aan. We krijgen alles gratis en we geven het ook weer weg. Dit is een weggeefwinkel.”

Zijn mond valt open van verbazing. Hij lacht, geeft een hand, en stamelt nog iets over “als iedereen dit zou weten, hoefden we geen oorlog meer te voeren”, en draait zich weer om.

Speciaal voor deze winkel, genaamd Mooie Zooi, heeft Mitros tijdelijk een leegstaande ruimte beschikbaar gesteld aan Overhoop. Het blijkt een gouden formule. In no time is het een bruisende ontmoetingsplek geworden waar de hele buurt op afkomt, niet alleen voor spullen, maar ook gezelligheid of een kop koffie. Hoe simpel kan het zijn. Je opent een ruimte waar de één z'n mooie zooi kan achterlaten, gratis, en je laat anderen het weer meenemen, ook gratis. Je zet er een kan thee bij en de rest gaat vanzelf.

“Ik weet nu, ik ben niet gek. Nou ja, een beetje gek, maar niet zo erg.”

Een Koerdische vrouw schenkt koffie voor twee Marokkaanse vrouwen die net hebben ingeslagen en nog even blijven zitten voor een praatje. ‘Ik ben heel erg blij met deze winkel’, zegt ze. ‘Ik kom elke week helpen. Het is echt goed voor me. Ik zat altijd thuis. Ik dacht, ik ben een beetje gek. Maar deze mensen zijn familie. Ik weet nu, ik ben niet gek. Nou ja, een beetje gek, maar niet zo erg.’

‘Stilte mensen!’ roept een Nederlandse man. Iedereen praat gewoon door, want hij roept dit altijd als het weerbericht op de radio langskomt. Met zijn autisme is hij geknipt voor een belangrijke taak: de duizendstukjespuzzels natellen. Een rustige Syriër sorteert de nieuw binnengekomen kleding. Hij komt elke week, om Nederlands te leren. Een van de dragende krachten is een Nederlandse vrouw. Ze is chronisch vermoeid, maar dit werk kan ze aan en geeft haar voldoening. De winkel voorziet dus niet alleen in een behoefte aan spullen. Hij voorziet nog meer in een behoefte aan gemeenschap, aan werk. Er zijn al zo veel instanties en loketten waar je hulp kunt krijgen. Maar de grootste nood in deze wijk is dat mensen niemand hebben om iets voor te mogen doen.

Het levert soms ontroerende momenten op. Een man die blij is met een jas die hij zelf nooit had kunnen betalen. Een vluchteling die een vork, mes en lepel zoekt voor in het opvanghuis. Mensen hebben zo weinig dat ze overal dankbaar voor zijn.

Niet iedereen, trouwens. Elke dag weer zijn er mensen die stiekem spullen in hun tas stoppen. Dan is alles gratis, en nóg kunnen ze hun neiging niet bedwingen om te stelen. Bijna elke dag wordt je eraan herinnerd dat armoede in Overvecht helemaal niet romantisch is, maar iets slechts is dat mensen ziek maakt.

Maar juist in die omgeving valt ook op dat er soms wonderen gebeuren. Zoals die vluchteling die voor het eerst een huis kreeg. Wat hoort er zoal in een keuken? Ze wist het niet. Ze kwam eens even kijken wat wij hadden. Precies op dat moment komt er een vrouw binnenstappen. 'Ik ga samenwonen en heb mijn hele keukeninventaris in de auto liggen. Kan iemand daar iets mee?'

Dat is nou genade. Allemaal gratis, om weer uit te delen.

Mooie zoi

2 Een boom met vruchten

Overvecht is niet een makkelijke wijk. Er is veel sociale problematiek. Er zijn veel gebroken gezinnen, met schulden en depressies, en veel kinderen en jongeren hangen zonder toezicht rond op straat. Het is een wijk waar veel mensen langs elkaar heen leven. De helft van de volwassenen voelt zich matig of zeer eenzaam, blijkt uit onderzoek. Een derde van de gezinnen heeft geen vader in huis.

De buurt voelt soms wel als een woestijn. Een betonnen woestijn, waar mensen als los zand bij elkaar wonen. Veel mensen hebben dorst. Dorst naar vriendschap, leven, hoop.

Wie leven wil brengen in een woestijn, moet een boom planten. Bomen zijn cruciaal. Bomen houden het zand bij elkaar en verrijken de bodem met hun afgevallen blad. Bovendien geven ze schaduw, waardoor het voor andere soorten ook mogelijk wordt om op te bloeien. En bomen zorgen voor sappige vruchten, waar weer nieuwe bomen uit kunnen voortkomen.

Vruchten

Overhoop is zo'n boom. Een boom waar een paar bijzondere vruchten aan hangen en waar mooie dingen omheen gebeuren. Dit zijn bijvoorbeeld een paar mooie dingen die in de afgelopen jaren zijn gegroeid:

- *Familiegevoel* – Mensen van allerlei kleuren en smaken leren hier wat het betekent om samen te leven. Het zijn mensen uit Oost en West, met en zonder opleiding. Er is in en rond Overhoop een *extended family* ontstaan van mensen die op elkaar betrokken zijn. Dat is niet alleen leuk voor de bewoners, het is een belangrijke vaardigheid in een wijk waar groepen en individuen vaak weinig met elkaar kunnen.
- *Opvang* – Mensen die geen dak boven hun hoofd hebben, of even op adem moeten komen, kunnen hier een tijdje verblijven. Vluchtelingen, mensen met relatieproblemen of mensen die tijdelijk in een crisis zitten. Tientallen mensen hebben niet alleen een kamer gevonden, maar zijn werkelijk opgebloeid en zijn beter in staat om een zinvolle plek in de maatschappij in te nemen.
- *Activiteiten* – In Overhoop vinden regelmatig activiteiten plaats voor mensen uit de wijk. Zo zijn er al vele open avonden, concerten, maaltijden, themadiscussies, huiswerkklassen en vrouwenavonden georganiseerd, voor mensen uit verschillende culturen en subculturen.
- *Buurtwerk* – Overhoop is actief betrokken bij de buurt. De manier waarop wisselt per persoon per jaar, van sporten met jongeren of meedoen aan een veiligheidsinitiatief tot klussen met vluchtelingen bij mensen die hulp nodig hebben bij een verhuizing.
- *Weggeefwinkel* – Aan de overkant van het plein, in een onderdoorgang, heeft Overhoop een weggeefwinkel opgericht. Wijkbewoners kunnen hier drie keer per week terecht voor spullen, een kopje koffie of een werkervaringsplek. Het is een gezellige ontmoetingsplek geworden voor vogels van allerlei pluimage.

- *Natuurgroep* – Elke twee weken gaat een groepje vrijwilligers naar het Gagelbos om Staatsbosbeheer te helpen met natuurbeheer. Van werklozen die in beweging willen blijven, tot vluchtelingen die zo Nederlands kunnen oefenen, tot yuppen die te veel achter de computer zitten. Bovendien helpt het de boswachter om een paar mooie plekken te onderhouden waar hij verder geen mankracht voor heeft.
- *Buurtkerk* – Ook op spiritueel vlak hebben mensen elkaar nodig. Samen met andere christelijke wijkbewoners hebben we een buurtkerk opgezet in het nabijgelegen buurthuis. Dat is geen gewone kerk, maar een groep mensen die samen familie met elkaar willen zijn, samen willen bidden, zingen, eten en zorgen voor elkaar. Arm en rijk, autochtoon of allochtoon, het is een bijzondere, bonte mix, waar weer allerlei nieuwe initiatieven uit voortkomen.
- *Verbinding* – Door de activiteiten, en ook door onze opvang, is vriendschap en verbinding ontstaan, ook met mensen die heel anders in het leven staan, zoals moslims. We werken samen met Marokkaanse buurtvaders en met heel veel andere mensen die weinig hebben met het christelijk geloof.

Het bijzondere van vruchten is dat je ze nooit helemaal kunt claimen of controleren. Sommige worden groot, andere blijven klein. Sommige vallen op de grond en worden soms weer een nieuwe boom. Zo zijn de weggeefwinkel, de buurtkerk en de natuurgroep niet ‘van’ de woongemeenschap. Het zijn zelfstandige initiatieven geworden die een deel van het dna van Overhoop met zich meedragen, vermengd met dna van anderen. Zodat er weer nieuwe vruchten uit kunnen groeien.

Huismaaltijd

3 Het dna van de boom

Aan de vruchten is te zien wat voor boom het is. Het karakter van de boom, zijn dna als het ware, is cruciaal. Dit dna bepaalt namelijk ook hoe de vruchten van de toekomst eruit gaan zien.

De doelstelling, die in 2008 al is geformuleerd, voordat er een gebouw was, luidt: *leven in een woongemeenschap in Utrecht Overvecht om er te zijn voor elkaar en voor anderen, vanuit ons geloof in Jezus Christus.*

Doel en middel

Een goede verstaander hoort al dat dit meer klinkt als een middel, een levenswijze, dan op een einddoel waar we naartoe werken. Dat klopt. Middel en doel zijn voor ons gelijk. We willen niet iets 'bereiken' behalve een bepaalde levenswijze, in de hoop dat de omgeving er dan mooier en leefbaarder van zal worden. Dat is misschien lastig voor institutionele partijen, die willen kwantificeren wat het effect van Overhoop is, maar volgens ons is deze alternatieve houding de enige manier die werkt en die we kunnen waarmaken.

Elementen

Het doel is ruim geformuleerd. Dat is met opzet. Daardoor is het mogelijk voor bewoners om zelf manieren te vinden om hier invulling aan te geven. Desondanks staan er heel duidelijk een paar kenmerkende elementen in:

Natuurgroep in het Gagelbos

- *Leven in een woongemeenschap.* We zijn geen activiteitenbureau, maar een groep mensen die hier willen *leven*, voor korte of lange tijd. We zitten hier niet namens iemand, alleen namens onszelf. We doen dingen die bij ons passen. Sommige mensen vertrekken weer als ze in een andere levensfase komen. Maar we kiezen bewust voor elkaar, voor het leven in gemeenschap. Dat is een soort extended family, in contrast met een maatschappij waar het vaak gaat om het ontplooiën van je eigen ik.
- *We willen er zijn voor elkaar.* De zorg voor elkaar is cruciaal. De problemen in de wijk liggen niet alleen buiten de deur, die zitten ook in onszelf. We hebben elkaar nodig en brengen tijd met elkaar door. Tegelijkertijd geven we elkaar ruimte, om anders te zijn, en om alleen te zijn en uit te rusten. Dat maakt het duurzaam.
- *We willen er zijn voor anderen.* We hebben bewust gekozen voor Overvecht, een wijk met veel noden en tekorten. Wat wij daarin te bieden hebben, is geen professionele hulpverlening, maar wel vriendschap. We willen de deuren van ons huis en onze familie openzetten voor mensen die mee willen doen aan activiteiten of misschien een tijdje een kamer nodig hebben om op adem te komen. En we helpen ze om zich op hun beurt in te zetten voor hun buurt.
- *We delen het geloof in Jezus Christus.* Dat is de verwachting dat er een God is die in de geschiedenis een nieuwe wereld aan het voorbereiden is, een wereld waar geen gebroken gezinnen meer zijn, waar geen pijn en verslaving meer is, waar de natuur niet meer wordt kapotgemaakt en waar muren van onbegrip tussen landen en culturen zijn afgebroken. Wij oefenen vast voor deze wereld. We zijn geen ‘goede’ mensen, maar imperfecte, gebroken mensen, die leren hoe ze elkaar kunnen liefhebben met de liefde van Christus. Het mooie is dat ook gasten en burens die tot andere geloofstradities behoren daar vaak mee kunnen connecten. Maar we verbloemen niet dat dit de bron is waar onze boom op leeft.

“Ik heb hier een nieuwe manier van leven geleerd. Als je in mijn Iraanse cultuur helpt, sta je boven degene die hulp nodig heeft. Maar hier leerde ik hoe je kunt samenleven op een gelijkwaardige manier, zoals een echte familie. Ik kreeg niet alleen onderdak, maar ik werd geholpen om zelf weer iets voor anderen te kunnen betekenen. Ik ben nu een pastoraal werker voor vrouwen in de wijk. Dat was nooit mogelijk geweest zonder Overhoop.”

*Shima Sabghi
(Iraanse huisgenoot)*

4 Groeirichting

Er verandert veel. De Camera Obscuradreef wordt grondig gerenoveerd. Overhoop grijpt deze kans graag aan om een nieuw begin te maken. Dat kan het beste als we het gebouw kunnen kopen en zelf kunnen renoveren. Samen met nieuwe bewoners, en met de gemeenschap om om ons heen, willen we dit moment gebruiken om een paar flinke verbeteringen door te voeren. De boom is namelijk toe aan een nieuwe fase en barst uit zijn stam.

Nieuwe stappen

Concreet wil Overhoop een paar stappen maken in de volgende richting:

- *Werkgemeenschap.* We willen het werkaspect in onze gemeenschap meer gaan benadrukken. We willen mogelijkheden ontwikkelen voor gastbewoners en andere werkloze mensen om ervaring op te doen, te klussen en spullen te verkopen. Heel veel mensen kunnen bouwen, naaien, koken of repareren. Ze willen niet alleen geholpen worden, maar willen zich nuttig maken en een zinvolle plek innemen in de maatschappij. Met een sociale werkplaats in de vorm van een buurtwinkel zou dit heel goed passen in ons gebouw. Economische activiteit is bovendien een aanwinst voor het plein.
- *Duurzaamheid.* Vanuit zorg voor de schepping en het milieu willen we graag ambitieuze stappen in de richting van een duurzaam, milieuvriendelijk gebouw, energiezuinig en gasloos, met dakbegroeiing, zonnepanelen en duurzame waterhuishouding. Daar hoort ook bij, indien mogelijk, een tuin en/of een dakterras. Een groene plek helpt ten eerste om het leven in een stenen omgeving leefbaarder te maken. En ten tweede genereert het werk voor de werkgemeenschap.
- *Hart voor de buurt.* We wonen in een gezinsbuurt. Na de renovatie zullen er weer tientallen kinderen op het plein spelen, veelal uit problematische gezinnen. Meer dan nu is het nodig om open te staan voor deze gezinnen. Bij het kiezen van nieuwe bewoners zullen we extra letten of ze tijd en aandacht willen besteden aan deze groep.

“Drie jaar geleden ging ik voor het eerst naar een vrouwenavond in woongroep Overhoop. De vrouwen die komen zijn heel verschillend: sommige zijn moslim, andere christen of helemaal niks. Ik leer nieuwe dingen over hoe vrouwen geloven en ik vertel over mezelf. Door deze avonden heb ik er nieuwe vriendinnen bijgekregen.”

(Houssnia El Moussaoui, Marokkaanse buurtbewoonster)